№ 84 Выдавьне В.

ГОМАН

Цана з перасылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—10 м. 80 фэн., на ½ году—5 м. 40 ф., на 3 месяцы—2 м. 70 ф., на 1 мес.—90 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цана абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літарамі—25 фэніг.; дробныя абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 84 (280). Год III. Вільня, 25 кастрычніка 1918 г. Цана 10 фэн. (5 кап.)

ТЭЛЕГРАМЫ.

24 кастрычніка.

Заходні тэатр.

На лініі Ліс бітвы. Наабапал Вехты мы адышлі крыху назад. Наабапал Солем і Лёкато англічане на фронце 30 кілёмэтраў пачалі свае вялікія штурмы. У даліне Гарпі іх штурм адкінены. Наабапал Ромры непрыяцель пасунуўся да Сэн-Мартэн і Бодзіні. У сярэдзіне фронту вораг задзержаны на лініі Пуа-Босі. На ўсход ад Лёкато штурмы непрыяцеля зусім адкінены. На паўдня ад Каціён штурмы не разьвіліся пад нашым агнём. Між Уаз і Сэр непрыяцельскія штурмы адкінены агнём і контратакамі. На ўсход ад Энь наступленьне непрыяцеля адкінена. На абодвух берагох Маасамэрыканцы ўзноў пачалі свае вялікіе штурмы. Яны адкінены з вельмі цяжкімі стратамі.

Паўднёва-ўсходні тэатр.

У ўпорных бітвах наш арьергард задзяржаў непрыяцеля і даў магчымасьць заняць новыя пазыцыі наабапал Паравін.

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). Грамадзянства аднадушна заяўляе, што мір ня блізкі і што замірэньне можа быць зроблена толькі пад варункам зьнішчэньня на заўсёды нямецкага мілітарызма.

БЭРЛІН. «Vorwärts» піша: Згодна з прынцыпам самаазначэньня народаў мы абавязаны адчыніць вароты для тых, хто хоча высьці з Нямеччыны, але і для тых, хто хоча прысьці да нас. Для апошніх мы пастараемся зрабіць жыцьцё ў нас як можна больш прыемным.

ВЕНА, 23.X Граф Каролі заявіў Крамаржу аб гатоўнасьці ўступіць 4 вэнгерскіх комітата, населеных славакамі.

Выпушчаны з катаргі Лібкнэхт у урачыстым паходзе скіраваўся да свае кватэры. Дэмонстрацыі паліцыя аднак не пазволіла.

ПАРЫЖ (Гавас). 23.X. У сэнаце Пішон сказаў: «мы падыходзім да канца ахвяр, наложаных на нас дзікімі нападкамі.

КІЕЎ (В.Т.Б.). 22.X. Гэтман дэкрэтам прызывае пад штандары ўсіх афіцэраў, унтэр-афіцэраў і юнкероў дзеля ўтварэньня з іх апрычонных атрадаў для паддзяржаньня гасударсьцьвенага і грамадзкага парадку.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ (Агенцтва Мільлі) 19.X. Новы вялікі візір Іцэт-паша адкрыў парлямэнт прамовай, у каторай сказаў, што Турцыя, каторыя за апошнія 8 г. вядзе безперастанку вайну, умарылася і што яна жадае міра справядлівасьці. Арабскім провінцыям будзе дадзена нацыянальная аўтономія. Унутры даецца раўнапраўе ўсім нацыянальнасьцям, станам і верам. Парлямэнт згадзіўся блізу аднагалосна з гэтай праграмай, толькі 10 дэпутатаў адмовіліся ад галасаваньня.

БЭРЛІН. У Рэйхстаг пададзена дамаганьне, каб нямецкая ўлада зараз-жа вярнула поўную свабоду жыхарам занятых усходніх зямель, што ёсьць у Нямеччыне як ваенна-палонныя, цывільна-палонныя, або работнікі.

ЧОРНАВІЧЫ. Настрой у Румыніі проціў габінэту Маргілёмана павялічаваецца. Навет яго прыхільнікі лічацца з хуткім яго ўпадкам. Пануе перакананьне, што румынскае пытаньне знаходзіць узноў добрыя магчымасьці. Вялікарумынскія пляны ўзноў падняліся.

БЭРЛІН. 24.X. Незалежныя соцыялісты дамагаюцца, каб Рэйхстаг выбіраўся што год нанова.

БУДАПЭШТ. 23.X. Міністэрства Вэкэрле аканчацельна падало у адстаўку. Новае міністэрства будзе складзена з усіх партый, у тэй лічбе соцыял-дэмакратаў і грамадзянскіх радыкалаў.

КОПЭНГАГА. 23 X. На дамаганьне ўраду члены дацкага парлямэнта будуць мець патайное засяданьне, на каторым міністэр Скавэніус дасьць аб'ясьненьне аб палажэньні.

ДРЭЗДЭН. 23.X. Міністэр культу Бэк, міністэр грашавых спраў Вайдэвіс, як пракананыя правыя, папрасілі адстаўкі.

ХРЫСТЫЯНІЯ. 23.X. Выбары паказалі вялікае паправеньне. З 43 выбраных—25 правых. У 66 вокруга выбары назначаны другім наваротам. Прэзыдэнт парлямэнту заменены правым. Правыя выгралі 8 вокругаў, левыя ўтрацілі 7.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Тут утварылася фінска - нямецкае т-ва для зьбліжэньня нямецкай і фінляндзкай культуры.

МАСКВА (В.Т.Б.). 20.X. Надзвычайная камісія для барацьбы з контрэвалюцыяй арыштавала англа-французскую шпіонскую арганізацыю пад загадам Каламацiяна.

ПЕЦЯРБУРГ (В.Т.Б.) 20.X. Надзвычайная камісія, як наказавае „Правда“, арыштавала 6220 і расстраляла 800 чал.

БЭРЛІН. (Урадова) У верасьні нашыя падводныя лодкі затапілі 440.000 тонн.

Вільня, 25 кастрычніка 1918.

Мы перажываем вялікую гістарычную часіну, калі ўсе народы пакінулі няверу і выставілі сьмела і з поўнай надзеяй свае найсьвятлейшыя жаданьні, аб каторых калісь лятуцелі толькі іх лепшыя кіраўнікі. Праўда, некаторыя народы, як прыкладам палякі, асвабаджаючыся ад чужое апекі, выказалі жаданьне паняволіць іншыя народы, але гэткіх мала, а вынятак толькі пацьвярджае правіла.

У гэты вялікі час павінен асвабадзіцца і Беларускі Народ. Беларускі Народ прад усім сьветам выказаў вялікае жаданьне незалежнасьці свае Бацькаўшчыны. Пры гэтым з самага пачатку незалежнасьць сваю мы разумелі дваяка: або незалежнасьць аднае Беларусі, або злучанай з этнографічнай Літвой, разам з каторай Беларусь калісь складала адно Літоўска-Беларускае Княства. Якая комбінацыя ў канцы возьме верх будзе залежыць як ад агульнага палітычнага палажэньня, так і ад адносін да нас нашых суседзяў літвіноў. Ідэалам кожнага беларуса ёсьць незалежнасьць усяе Беларусі. Пры гэтым ня тое важна ці Беларусь будзе незалежнай адна ці разам з Літвой, важна тое, каб беларусы ў кожным здарэньні былі гаспадарамі на сваёй зямлі.

Водлуг слоў нямецкага рэйхсканцлера, каторыя ён сказаў надовічы прэзыдыуму Літоўскай Тарыбы, будзе ў скорым часе ўтвораны краёвы літоўскі ўрад з усіх нацыянальнасьцяй краю, значыцца як тэрыторыяльных літвіноў і беларусаў, так і нацыянальных меншасьцяй жыдоў і інш. Дык цяпер ад адносін да нас прадстаўніцтва літоўскага народу будзе залежыць ці будуць магчы беларусы працаваць разам з літвінамі, ці не. А гэта ёсьць канечна патрэбным. Палажэньне беларусаў і літвіноў аднолькавае. Мы маем тых самых прыяцеляў і непрыяцеляў. Паўтараюцца часы Міндоўга, стварылася такое палітычнае палажэньне, як і 1000 гадоў назад. Відаць адзін народ бяз другога ня можа абысьціся.

Каб памагчы справе Беларускага Народу ў гэты нязвычайны час, усе беларускія сьвядомыя сілы павінны быць пры працы. Трэба каб сьвет ведаў, чаго мы дамагаемся. Ад працы нашай залежыць нашая воля і доля, залежыць тое ці мы будзем гаспадарамі на сваёй зямлі ці мо' нявольнікамі ў чужнікоў. Работа ў нас павінна кіпець. Хто можа тварыць, хай творыць, хто арганізаваць, хай арганізуе і хто агітаваць, хай агітуе! Аддадзём Бацькаўшчыне ўсе свае сілы, дабро Маці-Беларусі, дабро народу вышэй усяго!

НАША ДОЛЯ.

Беларуская вёска як га ачнулася. Якаясьці трывога ўзрушыла яе ад супакойнага сну. З вусн у вусны пераходзяць навіны з дзеяў апошніх дзён. Ніколі так не адчувалі патрэбы газэты, як цяпер-ака. Чаму-ж гэта так?

А таму, што дайшло дзела ўжо скуры сяляніна, долі ўсяго нашага краю. Дасюль сядзелі адны моўчкі, тахцілі грошы ў капшук, карыстаючы з голаду і гора людзкога, зьдзіраючы скуру беда кады хвалілі ў душы вайну. Лічылі, што багацелі. Толькі баяліся нападаў начных, ня былі пэўны ў сваіх сьценах і думалі, што войска нямецкае толькі затым край наш заняло, каб забаспечыць ім супакой і бараніць ад нападаў.

Другія цярпелі ціжары вайны, пераносілі сьцюжу і голад і гэт кіх бадай было найбалей.

Але стала чуваць, што нямецкаму народу ў змаганьні за сваю зямлю і волю прышла пара стаць у абароне свае страхі і свайго гонару. Нам ня можна дапусьціць балей думкі, каб узноў хто другі заняў нас дзеля абаспечаньня парадку ў зямлі нашай. Гэта будзе толькі тады, калі мы як сьляпыя краты будзем рыцца ў сваіх норах, не пакажам, што дарасьлі да тае меры, каб стаць самым панамі над сабою. Нямецкія войскі можа скора нас пакідаюць. Што нам будзе цяпер рабіць? Край наш агаліла вайна. Па гумнах у добрых гаспадароў ледзь мыш пажывіцца. На полі заняліся бярозкі ды асінкі, а паперкі, што набіў хто капшукі, гэта квіткі на жабрацкую торбу. Падзяры іх, дык пацякуць ад іх крывавыя сьлёзы бедакоў. Гэта той скарб, што Базыль у сьне відзеў, ды ня ведаў, як яго зазначыць, каб па дню найсьці.

Каго-ж нам балей баяцца? Гэта-ж мы голыя, а голы разбою не баіцца. А усё-ж гаманяць, што прыдуць большэвікі, альбо свае такія знойдуцца, будуць грабіць.

Адны гавораць. прыйдзе Швэд глядзець парадку ў нас, другія чакаюць польскага войска А каб напасьці на думку самым узяць абарону сваю ў свае рукі, ці-ж гэта было-б блага? Упусьці закутніка ў хату, яго-ж трэба і пражывіць і так доўга не пазбудземся ціжару ваеншчыны.

Шмат ёсьць людзей, каторыя з трывогай паглядаюць на ствараньне літоўска-беларускай дзяржавы. Яны думаюць, што літвіны маняцца накінуць нам свой язык і нас выкарыстаць. Часта ў нас вёска з вёскай суседуе. У аднэй літвіны, у другой беларусы. Адны з мазольнай працы ядуць хлеб свой і другія так сама той хлеб дабываюць і ніколі ў іх няма споркі, што язык не адзін і ненавісьці адны да адных ня маюць. А за літоўска-беларускімі князьмі, як была літоўска-беларуская дзяржава, законы пісаліся пабеларуску ды беларус ад Літвы, або літвіны ад беларусаў крыўды ня чулі.

Людзі працы адзін аднаго будуць заўсёды шанаваць. Гэта трэба сабе моцна ўбіць у галаву, каб ня верыць розным пустым баламуцтвам. Літоўская рада стала ў абароне інтарэсаў свайго краю. Ей казана ўтварыць урад, каторы ўтворыць сваё войска і паліцыю. У гэта войска трэба пісацца і беларусу, каторы жадаець край свой відзець вольным і незалежным Значыцца будзе беларускае і літоўскае войска. Здавалася б, што палякі нам мо' ня зусім чужыя, іх шмат прышло сюды з легіёнаў, чаму ім не прыдаверыць абароны нашай Бацькаўшчыны? Трэба помніць, што выходзяць яны з паноў і багатай шляхты і часта будуць цягнуць ня туды, гдзе гэта выпадала-бы па мужыцкай праўдзе. А край наш сярмяжны, яму трэба апрацаваць сваё права, увесьці свае ўстановы. Палякі, каторыя будуць дбаць аб долю краю, будуць яму карысны, але тыя, што жадаюць злучыць нас з Польшчаю, усадзяць нам нежаданы клін.

Каб гэта па ўсіх землях былі ўсе роўныя, ня было ні паноў, ні хамоў, не загарэлася бы гэта вайна, людзі доўга маглі-бы жыць без вайны спакойна і карыстаць з спакойнай працы. Дзеля гэтага цяпер усе жадаюць дэмократызму значыцца народнай волі. Значыцца трэба ўсё аддаць у рукі народу, яго ўправу долю і абарону. Хто з палякоў нам спагадае, няхай становіцца ў нашыя рады але Беларусь павіннна быць сама сабой, як Польшч сабою.

Сусед Мацюк.

Панская інтрыга.

Толькі гэтак можна назваць тую дэмонстрацыю, каторую прабавалі рабіць у Вільні польскія паны ў нядзелю 20 кастрычніка. Ініцыятарамі дэмонстрацыі былі паны. Цікаўна, што апрача паноў віленскіх прыехалі яшчэ паны з двароў з-пад Вільні. Гэта й няма дзіва, паны на вёсцы яшчэ балей за мястовых хочуць паняволіць нашага селяніна, ды баяцца, каб ён цяпер ня скінуў іх апекі. Вось яны і прыехалі і былі навет кіраўнікамі, паказавалі як гэта трэба ісьці, як крычаць і інш.. Салодкая дарога для паноў у Польшчу! Паны і ведалі што дэмонстрацыя робіцца дзеля таго, каб паказаць, што быццам Вільня хоча быць прылучанай да Польшчы. Ведала гэта таксама і невялічкая кучка легіёнераў, ды вучні польскіх школ, каторым там пасьпелі атуманіць галовы польскім шовінізмам Але іншыя мала ведалі, вельмі мала ведалі... І гэта ня гледзячы на тое, што былі ўжыты ўсе хітрыкі, каб ашукаць людзей. Назначана была дэмонстрацыя ля катэдры, каб залічыць да яе і тых людзей, каторыя пришлі маліцца і нічога супольнага з дэмонстрацыяй не хацелі мець. І чаму гэта духавенства пазваляе рабіць з сьвятыні палітычную агітацыю, на што пазваляецца дзяржаць у касьцеле нацыянальныя штандары, арлы? на што пазваляецца пяяць у касьцёле польскі гымн? Ці-ж касьцёл ёсьць не для гымнаў Богу, а беламу арлу?! Большасьць дэвотак так і ня ведала, што гэта дэмонстрацыя да Польшчы Яны падумалі што гэта будзе рэлігійная процэсія. Як палякі пачалі ля катэдры пяяць «Boże coś Polska», беларусы і літвіны іх асьвісталі. называючы здраднікамі. Дэвоткі-ж наіўна дзівіліся, кажучы: «на што-ж гэта, на што, гэта-ж адна вера? „Іншыя людзі, зацягненыя на дэмонстрацыю, яшчэ меней ведалі. Чуваць было як зьдзіўленыя пыталіся адны ў адных: «а што гэта, чаго? — Хлеб даваць будуць! казалі ў аднэй кучы, крупы!—ў другой. — Або: «літоўскія міністры прыехалі!» Гэтак сьвядома прымалі людзі ўчасьце ў польскай дэмонстрацыі. Дзеля таго, што па вуліцах ісьці дэмонстрацыі было забаронена, паны, як кажуць, пастанавілі назаўтрае зрабіць другую дэмонстрацыю, назначылі месца, але ніхто ня прышоў...

Варта спомніць аб тым цкаваньні адных жыхараў на другіх і гвалтах, што рабілі паны. Аднаго беларуса, што праходзячы неасьцярожна апынуўся сярод вялікай кучы паноў і пачуўшы: «Boże coś Polskę», нездаволены пачаў сьвістаць, пачалі біць. Некаторыя з польскіх проклямацый,*) што былі выпушчаны ў нядзелю, клікалі да пагромаў.

Браніслаў Зубоўскі.

Як жывецца у Пецярбурзе?

Калі хто быў даўно, ці хоць колькі месяцаў таму назад — Пецярбургу цяпер не пазнаў-бы. Гэта нешта такое, што немагчыма нарысаваць жыцьця, каторае кідаецца адразу ў вочы і коле ў сэрца новапрыежджаму чалавеку. Вуліцы пустыя. Калі якісь чалавек і ідзе, то ледзь цягне свае папухшыя з голаду ногі. А то часта гэткі чалавек, абвязаўшы сабе жоўтую, папухшую з голаду, шыю і падбародак мокрым рызьзём, учапіўшыся за лятарню, апушчаецца на зямлю і тут уміраае, не сказаўшы нікому ні слова, бо й каму скажаш, адкуль можа прысьці падмога пры агульным панаваньні голаду, хвароб і сьмерці.

Як і адкуль прывозяць харчы?

Вагонамі, як калісьці, цяпер еміны (харчоў) блізу што ня прывозяць, бо вагоны былі-б разграблены самымі вартаўнікамі чыгункі. Кожны вязе толькі для сябе. Хоць праўда ёсьць і спэкулянты, каторыя, карыстаючы з даражыні, езьдзяць на вёскі ў другія губэрні, прывозяць харчы ў Пецярбург і там бяруць у 2–3 разы больш. Але такіх цяпер мала, бо ад іх адбіраюць тое, што яны вязуць і тут-жа на месцы, адбіраючы, накладаюць штраф, каторы мусіць спэкулянт заплаціць „у адну часіну“, бо інакш расстрэляваюць. Для сябе людзі возяць у кішэнях і г. п., у адны боты толькі ня сыпляць, бо яны вельмі падзертыя. Раней пазволена было везьці пяць хунтаў хлеба, а ўсяго харчоў 20 хун. Як прыходзіць поезд,

*) Былі выданы таксама беларускія і літоўскія проклямацыі, у іх было паказана на здраду краю польскімі панамі і жаданьне іх ашукаць народ.

Рэйхстаг і Урад

аб пэўнасьці ваенных пазык.

Статс сэкрэтар імпэрскага скарбу гр. ф. Роэдэрн меў з кіраўнікамі партый Рэйхстагу гутарку аб ваеннай пазыцы. Прышлі разам з прэзыдэнтам Фэрэнбахам цэнтравікі-клерыкалы Грэбрэр і Трымборн, соцыял дэмакраты Эбэрт і Шэйдэман, консэрватары гр. Вестарп і Дітры, вальнадумцы Вімэр і Фішбэк, нацыянал-лібэралы Стрэзэман і Ліст, усенемцы барон ф. Гамп і Шульц

Статс-сэкрэтар імпэрскага скарбу заявіу між іншым:

„Пытаюцца аб пэўнасьці пазык. Пазыкі забаспэчаны формальна абяцаньнем ураду і Рэйхстагу матар'яльна ўсім, што за імі стаіць, г. зн. усёй рабочай і падаткавай сілай нямецкага народу. Правільна назвалі нямецкую ваенную пазыку позычкай у нашага народнага багацьця. Нашае народнае багацьце наагул яшчэ не зачэнлена. Даход нямецкага народу дасьць гарантыю, што плата процэнтаў ваенных пазык абаспечэна.

Саюзная Рада і Рэйстаг будуць рупіцца аб тым, каб узятыя урадам на сябе абавязкі аб адданьні процэнтаў за ваенныя пазыкі былі выпаўнены.

Пры ўсіх падатках, каторыя яшчэ будуць, валадзелец ваеннае пазыкі будзе ня ў горшых варунках, як той, каторы ня выпаўніў свайго абавязку ў падпісцы ў гэтыя цяжкія часы. Я навет стаю за тое, каб той, што не забыўся аб сваёй бацькаўшчыне ў гэты час, быў у лепшых варунках.

Ваенная пазыка сталася народнай пазыкай у найлепшым значэньні гэтага слова. Яна ўжо ў руках міліёнаў, найболш маладастатных нямецкіх грамадзян. Яна ёсьць главным меньнем вельмі многіх пазычковых кас, коопэратываў і дабрадзейных установ, каторыя служаць бедным і дзеля гэтага ніякі парлямэнт або ўрад не пасьмееюць зрабіць што небудзь, што будзе грасіць пэўнасьці ўплаты процэнтаў па ваеннай пазыцы.

Кіраунікі партый Рэйхстагу

заявілі аб сваёй поўнай згодзе з гэтай заявай. Першым абавязкам ураду і Рэйхстагу будзе, казалі яны, забаспэчыць заплату працэнтаў па ваенным пазыкам, пры гэтым валадзельцы ваеннае пазыкі пры ўсіх падатках ня толькі ня будуць у горшых варунках, але па магчымасьці ў лепшых. Што гэта запраўды так будзе, гэта запаўняецца ўжо тым, што нашыя ваенныя пазыкі, гэта народныя пазыкі ў найлепшым значэньні гэтага слова, бо яны ў руках міліёнаў маладастатных грамадзян.

яго абступаюць з усіх бакоў чырвонаармейцы-вартаўнікі і ўсіх пасажыраў гоняць „на вагу“ і, калі ў каго „багаж“ заважыць балей за 20 хунтаў, адбіраюць багаж, а калі гаспадар багажа загадзя не ўцячэ, то і аштрафуюць. Усё, што адбіраецца, балей пападае ў рукі чырвонаармейцаў вартаўнікоў дарогі, чымся ў скарб. Гэтак робіцца і ў Вітабску і ўва ўсіх бліжэйшых да Пецярбурга мястох. Сваім бязпраўем ці самаўпраўем (бо самі заканадаўцы і спаўняючыя) чырвонаармейцы давялі да таго, што людзі перасталі вазіць харчы, бо ніхто на 5 душ, а часамі і балей, ня можа навазіцца па 5 хунт. хлеба з Вітабска, ці з Пскова, каторы, ня гледзячы на тое, што заняты немцамі, корміць вялікшую часьць жыхараў Пецярбурга.

Такі малы і рэдкі правоз не падабаецца большэвіком, бо няма чаго адбіраць, а служаць на чыгунцы толькі дзеля гэтага, бо што былі-б варты тыя 450 р. у месяц пэнсыі, калі-б прышлося плаціць за хунт хлеба 17 рублёў. Дык што-ж робяць большэвікі? Яны пазволяюць правозіць ня 20 хун, а $1^1/_2$ пуда і спусьці пы дні 3 — 4 адбіраюць ад усіх усё і гэткім парадкам запасаюць сабе на зіму.

Але гэтак дастаюць хлеб звычайныя жыхары Пецярбурга, што ім прыходзіцца старцаваць (жабраваць) па вёсках каля Вітабска або Пскова, пакуль знойдзеш 5 хунтаў па 5-8 рублёў за хунт. *Інача́й дастаюць хлеб работнікі.* Яны ад часу да часу робяць экспэдыцыі. Робіцца гэтак: зьбіраюцца з фабрыкі па 60 чал., бяруць стрэльбы, а часамі і кулямёты і едуць за места, куды намечана, бяруць вёску „прыступам“, а там усё іх!

Аднак не заўсёды работнікам удаюцца гэткія экспэдыцыі. Бывае часта, што вясковыя людзі перабіваюць людзей гэткай экспэдыцыі. Па вёсках ёсьць ваенныя стрэльбы, кулямёты, а то ня рэдка і гарматы. Што работнікі баяцца сялян відаць з таго, што ня кожная экспэдыцыя набірае патрэбную лічбу сабе людзей. Усякі не запісаваецца, бо баіцца быць забітым. Але ўсё-ж ткі работнікам жывецца найляпей, бо яны, хоць галодныя, але чуюцца гаспадарамі над усім і над усімі.

Усе жыхары Пецярбурга падзелены на 4 групы. 1-я група — работнікі, яны дастаюць на карты $^1/_4$ хунта хлеба і 4 селядцы ў дзень. Другая група займаецца лягчэйшай фізычнай працай. Людзі гэтай групы дастаюць $^1/_8$ хунта хлеба і 3 селядцы ў дзень. 3-я група інтэлігэнцыя, яна дастае $^1/_4$ хун. бульбы і 4 селядцы. 4-я — бышая буржуазія, яна дастае 4 селядцы і больш нічога. Гэткім парадкам людзі ядуць селядцы і п'юць сырую ваду, (няма дроў згатаваць) рэзультаты ўсяго гэтага — страшныя хваробы.

Колькі каштуюць прадукты?

Хлеб 1 хунт каштуе ад 17 да 20 руб. Бульба 1 хунт — $3^1/_2$ — 4 рублі. Цукар хунт—30—33 руб. Больш прызнацца цаны ня ведаю, бо і нічога, апроч гэтых прадуктаў і няма.

Антон Борык.

У Вільні і ваколіцах.

× **Віленскі біскуп.** Апостальскі Пасад прэканізаваў на віленскага рымска-каталіцкага біскупа кс. Юрага Матулевіча (літвін), б. профэсара і інспэктара духоўнай акадэміі ў Пецярбурзе.

× **Беларускі тэатр.** У нядзелю 20 кастрычніка з учасьцем прыехаўшага з Менску п. Фр. Аляхновіча гулялі камэдыю ў адным акце «Чорт і баба» Ф. Аляхновіча. Здаецца аснова гэтае камэдыі зусім простая: гэта казка аб тым, як чорт не патрапіў, а баба патрапіла павадзіць мужа з жонкай. Аднак напісана яна вельмі цікаўна, згуляна была таксама нішто і зрабіла добрае ўражэньне.

Ф. Аляхновіч узноў паехаў у Менск.

Вайна ці Мір?

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 21.Х Нямецкі ўрад у сваім адказе на амэрыканскую ноту кажа, між іншым: ачышчэньне занятых зямель і варункі замірэньня павінны быць разгледжаны ваеннымі аўторытэтамі абедзьвых старон, каторыя зробяць угоду, што будзе абаспэчаваць інтарэсы абедзьвюх старон. Нямецкі ўрад перакананы, што прэзыдэнт Злучаных Штатаў не паставіць дамаганьняў нязгодных з гонарам нямецкага народу і робячых немагчымым мір справядлівасьці. Нямецкі ўрад протэстуе проці вінавачаньняў нямецкіх сухапутных і марскіх сіл, г. зн. нямецкага народу ў незаконных і нялюдзкіх дзейнасьцях. Руханьне, што робіць нашае войска адступаючы, ваеннага характару і рухаецца згодна з міжнародным правам. Нямецкі ўрад пропануе аддаць разьвязаньне гэтае справы на трэцейскі суд нэўтральных прадстаўнікоў.

ЛОНДОН. Тут было вялізарнае сабраньне, скліканае лёрдам Ленсдаўн. Сабраньне прыняло рэзалюцыю, у каторай дамагаецца пачэснага міра для ўсіх старон. Калі нямецкаму народу будзе накінены ганебны мір, дык гэта азначае новую вайну. Трэба зрабіць як можна скарэй замірэньне.

ЛОНДОН (Рэўтэр). 21.Х. Кароль прыняў дэпутацыю англіцкага парлямэнта ў 32 чалавекі, францускага ў 22 чал., італьянскага 8 чал. і бэльгійскага 1 чал. Кароль сказаў, што пабеда блізкая і што пабеда павінна быць канчальная. Кароль віншаваў французаў у адабраньні назад дзьвёх правінцый, адабраных у Францыі сілай 47 гад. назад.

БЭРЛІН (В.Т.Б.) 21.Х. **Рэйхстаг.** Рэйхсканцлер, прынц Макс Бадэнскі, заявіў, між іншым: «Найважнейшае пытаньне цяперашняга мамэнту—гэта мір справядлівасьці, ці мір гвалту. Мы цяпер у такім палажэньні, што ня ведаем ці будзе дадзена нам магчымасьць зрабіць пачэсны мір, ці весьці далей вайну з усёй сілай народу, катораму няма іншага выхаду. Мы, што сталі чэсна на базе міра законнасьці, узялі разам з гэтым на сябе абавязак ня схінуцца прад мірам гвалту, бо нас зьмяла-б грамадзкая пагарда. Наша першая і апошняя думка аб нашым войску, каторае абражаецца непрыяцелем. Няхай не забываюцца загранцай, што вінавацючы нашую армію, ганьбяць гонар нямецкага народу. Нашым салдатам мы крычым: Бацькаўшчына не пакіне вас! Яна паможа вам колькі можа людзьмі і спосабамі барацьбы. (Ажыўленае брава).

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). У Сэнаце рэспубліканец Коіндлер дамагаўся, каб далейшыя перагаворы з Нямеччынай спыніць да капітуляцыі нямецкай арміі.

× **Вучнёўская выстаўка.** 20 кастрычніка ў літоўскай гімназіі Рытас адчынена выстаўка вучнёўскіх абразоў.

× **Аб уцекачох.** З прычыны выхаду немцаў з Оршы уцякацкая камісія пераяжджае з Оршы ў Барысаў. Да 16 га кастрычніка лічба уцекачоў нашага краю, што прайшлі праз Оршу, дайшла 34.712 чал.

× **Забарон пераходзіць граніцу.** Глаўнакамандуючы на Усходзе выдаў загад проціў пераходу праз граніцу ў Расею з Літвы і Балтыкі. Гэты загад уступае ў сілы з 1-га лістапада. За парушэньне караецца турмой да 5-х гадоў. Вярнуўшыяся ўцекачы павінны меці з сабой сьвядоцтва аб прапушчэньні іх праз граніцу, бо інакш будуць лічыцца незаконна перайшоўшымі яе.

ШЧАСЬЦЕ.

(*Беларуская казка*).

Жылі два браты: адзін багаты, другі бедны. Гэны багаты і гарэй робіць і добра жыве. А бедны, здаецца, і добра робіць, а жыве бедна — ня шчасьціць ні ў чым. Ен бедны ўстае рана, глядзіць у брата тая работа ўжо зроблена. Усё брат на перадзе.

Даждалі яны часу, паехалі сеяць жыта. Гэны бедны брат рупіцца, каб раней устаць і захапіць уперад, пасеяць раней за брата, ці не ляпей будзе. Прыяжджае ён да свайго шнура яшчэ цёмна; чуе, сеяцца брата жыта, чвікаюцца зярняты аб сяўно, і ня відна хто, цёмна. І так што ня можа ён папередзіць брата ні ўчым. Даждалі часу; урадзіла жыта; багатага—таго ляпей, а беднага гарэй. Потым ён пасьля жніва склаў жыта ў копы. Тое благое і топчацца і травіцца; дык ён пайшоў сьцярагчы на нач. А шнуры з братам былі разам. Глядзіць—ходзіць па братнім шнуры бурая карова, зьбірае калосьсе, і па чужых шнурох ходзе, ды ў багатага брата капу носіць. Тады прышла й на яго шнур і давай шчыпаць калосьсе з яго капы. Тады ён, бедны брат, з-за капы! Злавіў за рогі гэную карову і стаў яе караць, злавіўшы, цапком. «Што ты, кажа, воўк цябе рэж! што ты за карова: дзе многа, туды і носіш, у нашых шнуроў бярэш?» Яна кажа яму: «я, кажа, не карова, а твайго брата Шчасьце!» — што-ж, кажа: я яшчэ буду цябе біць: пакажы, кажа, маё Шчасьце! — «Ды я, кажа, пакажу і тваё Шчасьце, — ня бі толькі мяне! Ідзі, кажа, у такім і такім гамонішчы стаіць ліпа дуплінатая. А ў тэй ліпе тваё Шчасьце ў карты гуляе з іншымі. Ты йдзі і бяры яго за хахол!» Ен пусьціў тую карову і пайшоў да ліпы. Прыйшоў да ліпы, глядзіць — дзьве асобы ў карты гуляюць. Ен тады тую за лоб, што карова паказала: ты што, кажа, у карты гуляеш, а на мяне забываешся! Яна тады кажа: стой, ня бі ся! Ты ня тым займаешся. Я-б табе памагла, дык табе ня трэба ні гараць, ні касіц, а табе трэба займацца гандлем! А ён кажа: чым мне займацца гандлем—грошай у мяне няма? — Ну вось, кажа: на табе два грашы, ідзі на рынак, і купі сабе, што трапіцца!

Ен прыходзіць на рынак. Носіць чалавек вялікага шчупака прадаваць. Ен, гэны бедны чалавек, думае: што купіш? купіць-бы сабе гэтую рыбу — грошай толькі два грашы ў мяне! Прыходзіць да таго чалавека і думае: куплю ня куплю, а хоць патаргую, што ён за яе просіць. І пытаецца: што табе за рыбу? Ен сказаў там капеек 20 ці 30; а ў яго толькі два грашы. Ен кажа: я-б табе даў балей, ды няма балей у мяне. Бяры калі хочаш, два грашы! Той чалавек насіўся нас ўся з гэнаю рыбаю, не дае балей ніхто, як ён пасуліў. Ен сустракае гэнага чалавека і кажа: балей ніхто не дае,—давай два грашы, бяры рыбу, пакармі дзяцей! Ен узяў, аддаў яму грошы, узяў рыбу!

Дык ён прынёс гэную рыбу дамоў і загадаў гаспадыні абчысьціць і патрашыць. Гаспадыня выпатрашыла яе нутры і кінула ў карыта Потым пакарміла сям'ю а рэшту вынесла вон. Увечары просяцца да яго на нач два купцы. Ен адказуе ім: я рад пусьціць вас, дык мая хата брудна для такіх людзей! Яны адказалі: што-ж, у дарозе ўсяляк здараецца, дзе блага, дзе добра, аднак нам падабаецца ў цябе пераначаваць! Ен пусьціў іх на нач, зварыў рыбу, даў павячэраць, — прыняў іх чым мог. Потым яны пагасілі агонь і ляглі спаць Дык з гэнае рыбы стала зьзяць. Яны будзяць гаспадара гэнага: што, гаспадару, у цябе гэта ў карыце? Ен кажа: а што-ж, кажа: я загадаў гаспадыні выкінуць нутры з рыбы вон, а яна — баба — ўкінула ў карыта. Што, можа вам не падабаецца? Яны кажуць: не, гэта добра, што яна ня выкінула: ты нам прадай гэтыя нутры! Ен кажа: я ня ведаю што яны варты! Яны кажуць: мы ведаем чаго яны варты, мы ня хочам цябе крыўдзіць! Паглядзелі яны—у тых кішках дарагія каменьні. Яны яму далі грошай, колькі мелі.

Потым, грошы тыя дастаўшы, ён узрадаваўся; узноў пачаў спраўляць гаспадарку як у брата; купіў збожжа, справіў коні і пачаў займацца як брат. Потым, ці многа, ці мала пажыў — зжыўся узноў, ня шчасьціць яму. Зжыўся, узноў да ліпы Шчасьця шукаць пайшоў.

Як ён пайшоў, зьявілася яна яму і кажа: я табе не казала гэтым займацца! Дае яна яму валасяную торбу і кажа: як захочаш есьці, дык кажы: стол з торбы! Пайшоў ён дамоў. Прайшоў троху з тэй торбай, хочацца есьці, і трэба-ж пацікавіцца, што пакажацца з торбы. Дык ён сказаў: стол з торбы! Зьяўляецца яму ўсё: і піць есьці—што хочаш.

Пажыў ён з гэнай торбай, усё добра, але ня відзіць ніхто багацьця. Давай тады з братам мяняць: брат яму даў, коней, кароў, усё, а ён брату торбу. Брат думае: на што робіць, калі можна ня робячы жыць і піць і есьці. А той з братам памяняў, і ўзноў пражыў усё багацьце, і ўзноў стаў бедны. Узноў трэба ісьці да ліпы прасіць Шчасьце. Прыходзіць да ліпы зьяўляецца яму яго Шчасьце: на што-ж ты, кажа, зводзіў сваю торбу, што табе дала? Ты-ж еў з яе з сям'ёй! Хоч ж табе вінен, што ты дурань! Вучыць цябе трэба. Дала-ж я табе валасяную торбу, а цяпер на табе залатую торбу. З гэтай торбай, як захочаш піць ды есьці, скажы: два з торбы! А як пад'ясі, дык кажы: два ў торбу! Пайшоў ён дамоў. Прайшоўшы трохі, цікава яму. Падышоўшы трохі кажа: два з торбы! Дык як выскачуць два малайцы з дубінамі і давай яго карміць дубінамі, у два дручкі, што ня ўмеў жыць! Пакуль з гэнае часьці ня ўздумаў сказаць: два ў торбу! дык яны ўсё яго білі.

Прыходзіць ён дамоў да брата з гэтай торбай, і хваліцца брату: ну вось, браце: тая торба была добрая, што я табе аддаў, а сабе дастаў яшчэ лепшую, — залатую! Той давай прасіць яго: давай, браце, памяняем! Ведама, той згадзіўся. Памянялі. Ну вось-жа, браце, на гэтую ўжо не кажы: стол з торбы! а кажы: два з торбы! А як пад'ясі кажы: два ў торбу! Вось той, бедны ўзяў сваю валасяную торбу і стаў жыць добра. Тыя навучылі **два з торбы**, як жыць; дос мяняць. І гаспадарку багатага зьвёў і торбай залатой яго надзяліў. А багаты стаў рад. Патрабавалася яму там піць, ці есьці, вось ён і кажа: два з торбы! Ну і зьяўлюцца два з торбы з дручкамі частаваць; і частавалі яго, пакуль ён ня ўздумаў сказаць—два ў торбу! Ну, і стаў ён зжывацца.

× **Поліклініка і шпіталь літоўскага т-ва санітарнае помачы** (Вільня Віленская 28.) ужо працуе. У поліклініцы прымаюць хворых адумыслоўцы на розныя хваробы: хірургічныя, унутраныя, жаноцкія, дзіцячыя, вачэй, горла, наса, зубоў, скурныя і вэнэрычныя. Шпіталь пакуль што на 60 ложкаў. Розныя опэрацыі, аналізы, косы Рэнтгена.

× **Нястача дактароў**. Тымчасам як Вільня мае лішніцу дактароў, каторыя робяць адзін аднаму вялікую конкурэнцыю, у вёсках і мястэчках нястача дактароў. Дык переезд з Вільні туды, важны як у інтарэсах самых дактароў, так і ў інтарэсах жыхароў.

× **Мэтэрэлёгічны інстытут**. Пры скорай арганізацыі земляробнага міністэрства Літвы будзе ўладжаны і мэтэрэлёгічны інстытут Літвы. Мэты інстытута будуць найбольш практычныя, ён перш-наперш будзь паведамляць земляробаў аб спадзяванай пагодзе.

× **Акушэрскія курсы**. Дзяўчаты балей 25 гадоў могуць паступіць на акушэрскія курсы. што адкрываюцца ў Вільні Яны павінны заявіцца ў мястовага доктара на Дамініканскай 2.

× **Сіроцкі дом сьв. Вінцэнта** перайшоў з прыватных рук у мястовае ўпраўленьне.

× Пры польскай дэмонстрацыі, што была 20 кастрычніка ля катэдры, як цяпер выясьнілася забітых зусім ня было, толькі некалькі раненых.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошнія дні была (па Цэльсію):

	найвыш	найніж.
21—22	+ 7,5°	— 0,6°
22—23	+ 8.5°	— 2.8°
23—24	+ 12,0°	— 1,9°

ГОРАДНА. 20 верасьня Мэйер Лейзар на Сенным рынку хацеў купіць у Яхэль Мэлямэд малака. Мелямэд мела толькі 5 літраў ужо прададзенага малака і дзеля гэтага не прадаць магла балей. Узлаваўшыся Лейзар выліў малако на вуліцу. Суд засудзіў яго на 50 мр. штрафу.

КАМЕСТА пад Гораднам. У начы на 14 кастрычніка ўкралі ў аднаго гаспадара тут пяцёхгодняга рыжага каня з штэмпэлем 696.

БЕЛАСТОК. Гандляр гусьмі даручыў некалькім хлапцом прагнаць цераз Беласток на вагзал стада гусей. Нясумленныя хлапцы гонячы ўкралі 10 гусей і схавалі ў закавулках. Хлапцы аддадзены пад суд.

БЕЛАСТОК. 19.Х. У аднаго праеждж аго купца ўкралі ў гасьцініцы вялікія грошы.

ГОРАНЫ ля чыгункі Палацак-Вітабск. Камісар уцякацкай камісіі наказавае, што ў Вітбаску складаюцца сьпіскі асоб, каторых пакараюць сьмерцяй пасьля выхаду немцаў з занятай зямлі. У сьпісках дзьве катэгорыі асоб: чыгуннімі і земляўласьнікі.

КІЛБАСКІ. 8 кастрычніка паня Язэпа Бойша страціла процэс процiў пані Людмілы Алешчык аб выданьні цяляці. У злосьці яна ўчапілася на судзе ў валасы свае працiўніцы і падзерла ёй шыю і твар. За зьнявагу суда яна засуджана на 25 мар. штрафу.

БЕЛІЧАНА. З хлява ў аднага сяляніна ўкралі тут чырвоную карову без хваста.

ЯЛОУШЧЫНА. У аднаго сяляніна ўкралі з поля 4 г. белую кабылу.

АКМЯНЫ. Наш ваенны павет будзе скора называцца: ваенны павет Дабікіня. Начальнік павету будзе ў Дабікіні.

ПРЭНЫ. 29 верасьня тут утварыўся сялянскі работніцкі саюз.

АУГУСТОУ. Імпэратарскі міравы суд шукае земляроба С. Крукава з Блізны, каторага вінавацяць у крадзежы каня ў гаспадара Баляслава Рудакевіча ў Студзені зьне.

КОУНА. Тут задзержаны два хлапцы. што ўцяклі ад сваіх бацькоў з Вільні і абакралі іх. Назначаны суд.

СУВАЛКІ. Па прыкладу іншых мест 19 кастрычніка было ў вялікай сынагозе «хэйрен» (праклянцьце) процiў шмугляроў і тых, што нажываюцца на сьмінных рэчах.

З усяго Краю.

Незалежнасьць Балтыкі.

Апублікаваны дэкрэт нямецкага імператара, каторы прызнае незалежнасьць Эстляндыі, Ліфляндыі, Рыгі і вострава Эзэля.

Бюджэт Тарыбы.

Нямецкая ўлада назначыла на расходы Тарыбы што месяц 18600 марак падмогі.

Апэтыты на нашую зямлю.

„Прадстаўнікі“ пагранічных паветаў у Беларусі падалі польскай рэгэнцкай радзе ў Варшаве мэморыял з просьбай аб скорай помачы процiў разбояў і гвалтаў большэвікоў, каторыя ў пакіненых немцамі часьцях Беларусі нішчаць агнём і мячом. Мэморыял падпісаны князем Сапегай.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкія апавяшчэньні.

21.Х. **Заходні тэатр.**

Фронт Рупрэхта Баварскага: Між Урсэль і Кортрык заўзятыя бітвы. Наабапал Баенс непрыяцель перайшоў на заходні бераг Ліс. Непрыяцельскія войскі, што перайшлі праз Ліс балей на поўнач, узяты ў палон. На ўсход ад Кортрык непрыяцель пасунуўся на Дэрліг і Цвэвэгэм. Наабапал Солем і Лёкато англічане атакавалі вялікімі сіламі. Між Сомэ і Вэртэн іх атакі не маглі разьвіцца. Наабапал Солем мы задзяржалі непрыяцеля на вышынях на ўсход ад места. Наабапал Лёкато мы ўдзяржалі пасьля ўпорных і зьменных бітваў нашыя пазіцыі.

Фронт нямецкага Насьледніка: На поўнач ад Сэр адкінены наступленьні непрыяцеля. Наабапал дарогі Ляон Марль мы контратакай ачысьцілі ад непрыяцеля адрэзкі нашых пазіцый, куды ян папаў, і адкінулі сільныя контратакі.

Фронт ф. Гальвіца: На ўсход ад Банявіль адкінены наступленьні амэрыканцаў.

Паўднёва-ўсходні тэатр.

Ля Маравы мы адкінулі наступленьне Сэрбаў.

22 Х. **Заходні тэатр.**

Фронт Рупрэхта Баварскага: На поўнач і на паўдня ад Кортрык непрыяцель з вялікімі сіламі прабаваў наступаць, але быў усюды з вялікімі стратамі адбіты. Між Солем і Лёкато непрыяцель у начных бітвах захапіў хутар Амэрваль.

Фронт нямецкага Насьледніка: Французы атакавалі на шырокім фронце між Уаз і Сэр, але былі адбіты. У ўдачных бітвах мы адабралі ў непрыяцеля вышыні на ўсход ад Вані між Баі і Шэстр і і на поўнач ад Фалэзь.

Фронт ф. Гальвіца: Пасьля вялікага артылерыйскага прыгатаваньня амэрыканцы атакавалі наабапал ад Рантвіль, але былі з вялікімі стратамі адбіты.

З самалётнай эскадры 8-х самалётаў, што атакавалі нашую бацькаўшчыну, мы зьнішчылі 4.

Паўднёва-ўсходні тэатр.

На паўночна-ўсход ад Крушавац і ля Вакавісе мы адкінулі непрыяцельскае наступленьне.

23.Х. **Заходні тэатр.**

Фронт Рупрэхта Баварскага: Бітвы ў даліне Ліс. Наступленьні непрыяцеля адкінены, пры гэтым на паўдня ад Вэнь контратакай. На ўсход ад Кортрык мы троху адцісьнены назад. На рэшце фронту непрыяцель адкінены з цяжкімі стратамі.

Фронт нямецкага Насьледніка: На паўдня ад Марль мы пакінулі мастовае ўкрапленьне пры Сэр і Суш. Ля Энь мы адкінулі заўзятае наступленьне непрыяцеля наабапал Найет. На ўсходнім беразе Байет разьвіліся заўзятыя бітвы. Толькі на вышынях на ўсход ад Бале непрыяцель трохі пасунуўся наперад. На рэшце фронту ён адкінены перад нашымі лініямі з цяжкімі стратамі.

Фронт Гальвіца: Між Аргонамі і Маас бітвы без асаблівага рэзультату.

Друкавана ў друкарні Я. Кухты. Выдавецтва «Гоман» Рэдактар Язэп Салавей.